

Raadsplein besluitvormend

Datum 5 oktober 2015

onderwerp	Huisvesting statushouders
portefeuillehouder	Nelleke Vedelaar
informant	Stevens, RM (Marc) 2212
eenheid/afdeling	Ontwikkeling OWS

Voorgesteld besluit raad

Wij stellen u voor kennis te nemen van:

De groei van het aantal statushouders, de verkenning van dit integrale vraagstuk en de wijze waarop gewerkt wordt aan mogelijke oplossingen.

Informatienota voor de raad

Datum 15 september 2015

Onderwerp	Huisvesting statushouders
Versienummer	V2.

Portefeuillehouder Nelleke Vedelaar

Informant Marc Stevens

Eenheid/Afdeling Ontwikkeling/OW

Telefoon 038 498 2212

Email RM.Stevens@zwolle.nl

Bijlagen nvt

Wij stellen u voor kennis te nemen van:

De groei van het aantal statushouders, de verkenning van dit integrale vraagstuk en de wijze waarop gewerkt wordt aan mogelijke oplossingen.

[Toelichting op het voorstel](#)

Aanleiding

Sinds 2014 wordt Nederland (en andere Europese landen) geconfronteerd met een verhoogde instroom van vluchtelingen, afkomstig uit voornamelijk Syrië, Eritrea en Somalië. De beelden in de media spreken voor zich: mensen die op de vlucht voor het oorlogsgeweld in gammele bootjes de oversteek maken over de Middellandse Zee naar Turkije of Griekenland. Maar ook dichterbij huis in Calais zien we de schrijnende beelden van vluchtelingen die verder willen reizen naar Engeland. Velen die hun bestemming hebben bereikt zijn getraumatiseerd door oorlogsgeweld en de zware reis. Het gaat hier om mensen die vrijwel allemaal een verblijfsstatus zullen krijgen.

De gemeente Zwolle werkt op meerdere fronten aan de opvang van vluchtelingen. Zo vangen we tijdelijk vluchtelingen op in de IJsselhallen, bieden we sinds 2002 noodopvang aan (uitgeprocedeerde) asielzoekers die (nog) niet kunnen terugkeren en zijn we met het COA in gesprek over de vestiging van een regulier AZC in Zwolle.

Zwolle draagt daarmee ruimschoots bij aan de huisvesting en ondersteuning van vluchtelingen en statushouders. In deze informatienota ligt de focus op onze aanpak voor het huisvesten van statushouders op basis van de taakstellingen die Zwolle hiervoor van het Rijk ontvangt.

Na een verblijf van enkele maanden tot soms jaren in een asielzoekerscentrum worden statushouders gehuisvest in een gemeente. Iedere gemeente in Nederland krijgt halfjaarlijks vanuit het Rijk een taakstelling 'huisvesting statushouders'. De verdeelsleutel is vastgesteld op basis van het inwoneraantal per gemeente. Voor de 1^e helft van 2015 bedroeg de gezamenlijke taakstelling voor alle Nederlandse gemeenten 15.000 statushouders. Hiervan werden er slechts 9.000 statushouders gehuisvest. Tot nu toe heeft de gemeente Zwolle de taakstelling altijd weten te realiseren. De Zwolse wooncorporaties hebben hierin steeds hun verantwoordelijkheid ingevuld.

Wij realiseren ons dat de druk op de Zwolse woningmarkt hoog is, en door de toename van het aantal statushouders deze druk verder toeneemt. Om inzicht te geven in de druk op de Zwolse sociale huurwoningmarkt de volgende berekening; in Zwolle zijn bijna 2000 woningmutaties per jaar. De huisvesting van 208 statushouders in 2015 brengt ongeveer 90 mutaties met zich mee. Dat is minder dan 5% van het totaal aantal mutaties. Bij verdere groei van het aantal statushouders zal dit percentage groeien, maar het is niet op voorhand in te schatten hoeveel de gemiddelde wachttijd hierdoor zal toenemen. Waarbij het eveneens van belang is te weten dat statushouders geen keuzevrijheid hebben in de woning die zij aangeboden krijgen. Dit betekent dat zij ook woningen toegewezen krijgen waarvoor binnen de wensmodule weinig interesse is.

Statushouders zijn nieuwe Zwollenaren. In Zwolle vinden we het belangrijk dat iedere inwoner kan meedoen in de samenleving. Dat begint bij passende woonruimte, kwalitatief goed onderwijs, het hebben van werk en inkomen. Daar waar dat niet vanzelf gaat bieden wij mensen ondersteuning. Zo wordt er samengewerkt met woningcorporaties voor voldoende passende woonruimte en zijn er cursussen en opleidingen om de kansen op de arbeidsmarkt te vergroten. Dat geldt voor iedere inwoner van onze stad. Het leren van de Nederlandse taal, inburgering en integratie zijn belangrijk. Ondersteuning en maatschappelijke begeleiding wordt geboden door Vluchtelingenwerk. Daarnaast zijn we met de statushouders zelf, de sociale wijkteams en andere maatschappelijke partners in gesprek over de vraag hoe we mensen kunnen ondersteunen in het opbouwen van hun leven in Zwolle.

We vinden het belangrijk dat statushouders een goede nieuwe start kunnen maken wat betreft wonen, scholing en werk. Dat draagt bij aan het 'zich snel thuis voelen' en bevordert de maatschappelijke

Datum 15 september 2015

participatie. Onlangs is in dit kader de subsidie voor vluchtelingenwerk voor drie jaar met €100.000 per jaar uitgebreid vanwege de hoge instroom van statushouders.

Kernboodschap

De toename van het aantal statushouders heeft op een aantal deelterreinen effecten, te weten de behoefte aan woningen, en een extra beroep op bijstandsuitkeringen en participatiebudgetten (zie paragraaf consequenties).

Vanwege de hoge instroom van statushouders verkennen we breed de mogelijkheden van passende en geschikte huisvesting. Dit vraagt een hoge mate van creativiteit en bewandelen we onconventionele paden om te komen tot praktische oplossingen. *Wij vinden het belangrijk om u als gemeenteraad te informeren over de hoge taakstelling en mee te nemen in de wijze waarop gewerkt wordt aan onderzoeks- oplossingsrichtingen.*

Achtergrondinformatie en stand van zaken

Het is bekend dat Zwolle een krappe woningmarkt kent. Met urgentie werkt het college samen met de corporaties en andere partijen aan het toevoegen van extra sociale huurwoningen (in de reguliere voorraad als ook in de flexibele of tijdelijke voorraad). De huisvesting van een toenemend aantal statushouders maakt het vraagstuk groter. Het college werkt voor alle Zwollenaren aan voldoende huisvesting.

In het onderstaand tabel wordt zichtbaar dat de taakstelling in de afgelopen jaren fors is toegenomen. Met de woningcorporaties zijn wij continu in gesprek en overleg om hiervoor passende oplossingen te realiseren.

Ontwikkeling van de taakstelling voor Zwolle sinds 2012	
Jaar	Taakstelling
2012	76
2013	78
2014	114
2015	208

Op 1 september 2015 dienen van de 208 te huisvesten personen (taakstelling Zwolle 2015) nog 174 gehuisvest te worden (34 gerealiseerd).

Van deze 174 personen hebben 47 personen al een huurcontract getekend bij een van de Zwolse corporaties maar wachten nog op overschrijving vanuit het AZC naar het desbetreffende adres in Zwolle. Bij deze 47 personen is in een groot aantal gevallen sprake van nog achtergebleven gezinnen, in totaal gaat het om 44 gezinshereniging personen die 'nareizen' en waarvoor de huisvesting dus al geregeld is. Daarnaast staan er 41 mensen op de wachtlijst in Zwolle, waarvoor op dit moment huisvesting gezocht wordt.

Conclusie: $174 - 47 - 44 = 83$ personen waarvoor het komende half jaar huisvesting gezocht moet worden waarvan er dus 42 ($83 - 41$) nog geen zicht hebben op huisvesting (naar schatting gaat het om 20 woningen).

Waar zitten voor de Zwolle de grootste vraagstukken in de taakstelling?

Getalsmatig is het mogelijk om de groei van het aantal statushouders op te vangen. Statushouders hebben bijvoorbeeld binnen de woonruimteverdeling (wettelijk verankerd) voorrang bij bemiddeling van woonruimte, maar hebben geen keuzevrijheid. Er zijn voldoende mutaties in de woningen van de corporaties om de genoemde aantallen op te vangen. Het aandeel van statushouders in het aantal mutaties bedraagt nog geen 5%. Echter, als we dieper inzoomen zien we de volgende vraagstukken bij het invullen van de taakstelling:

- Het huisvesten van jongeren onder de 23 jaar: deze groep bestaat voornamelijk uit mannen uit Eritrea en Somalië. Deze komen gelet op de leeftijd niet in aanmerking voor een huurtoeslag en dat beperkt de mogelijkheid van het vinden van passende huisvesting.
- Daarnaast is het huisvesten van grote gezinnen (5 kinderen of meer) een probleem, Zwolle heeft niet veel grote woningen in de huursector waar deze doelgroep toebehoort. Op dit moment wordt ook al gekeken naar een woning waarin zich een zolder bevindt, waar een slaapkamer te realiseren valt.
- De stroom vluchtelingen uit Syrië stelt ons ook voor keuzes; De mannen komen eerst en later de rest van het gezin, dus moet er een keuze gemaakt worden qua grootte van de woning: Huisvesten we eerst alleen of direct op basis van de gezinshereniging? In Zwolle is er in samenwerking met de woningcorporaties afgesproken om op voorhand rekening te houden met het nareizen van het gezin, dat wil zeggen bij een gezinsgrootte van 2 á 3 kinderen wordt huisvesting gezocht op basis van het volledige gezin.
- Het beroep dat op (bijzondere) bijstand en de Wmo wordt gedaan groeit evenredig mee met de huisvesting van statushouders.

Consequenties (niet behalen) taakstelling

De huisvesting van statushouders is een verplichte taak, opgelegd door het Rijk aan gemeenten. In West Overijssel is de provincie toezichthouder op de taakstelling van gemeenten voor de huisvesting van statushouders. Gemeenten leggen jaarlijks verantwoording af aan de provincie. Bij het niet behalen van de taakstelling kunnen gemeenten een waarschuwing krijgen (gevolgd door gesprek met verantwoordelijk portefeuillehouder). In het ergste geval dreigt de provincie dat "GS in plaats treedt van het college". GS zullen dan de nodige maatregelen nemen waardoor de taakstelling wel gehaald zal worden.

Statushouders kunnen gebruik maken van bestaande voorzieningen en regelingen in het sociaal domein. Het betreft met name algemene bijstand, bijzondere bijstand voor inrichtingskosten en begeleiding in het kader van participatie en re-integratie. Het beroep op de budgetten voor deze regelingen en voorzieningen zal door de komst van statushouders toenemen. Aangezien al een belangrijk deel van de statushouders inmiddels in Zwolle gehuisvest is dat voor een deel nu al het geval. Gebruikelijk is dat we financiële afwijkingen op budgetten meenemen in de reguliere planning en control cyclus. Indien de te melden afwijking rechtstreeks is te herleiden naar een specifieke groep, geven wij dat aan bij de toelichting op de afwijking.

De mate waarin vanuit de gemeenten door het Rijk gecompenseerd wordt voor de extra uitgaven voor statushouders verschilt per regeling. Behalve een eenmalig bedrag van € 1.000 per statushouder vanaf 16 jaar oud, ontvangt de gemeente hiervoor geen specifieke uitkeringen.

Het budget van algemene bijstand bijvoorbeeld wordt op macro niveau gecompenseerd voor de toename van het aantal bijstandsgerechtigden. Maar de werking van het verdeelmodel bepaald welk deel Zwolle van dit hogere macrobudget ontvangt.

Het budget voor bijzondere bijstand daarentegen is een volledig gemeentelijk budget. Alle kosten van de uitvoering van deze regelingen komt voor rekening van de gemeente.

Inmiddels is er al wel een landelijk discussie op gang gekomen over de toenemende kosten voor gemeenten als gevolg van de statushouders. Wij volgende deze discussie en indien nodig zullen wij hiervoor specifieke informatie aan leveren over de extra kosten die wij maken voor statushouders.

Werken aan oplossingen

- *Versnellingsactie:* In het voorjaar van 2015 hebben wij met de corporaties de samenwerkingsovereenkomst getekend voor de versnellingsactie sociale huur om in de breedte het aantal sociale huurwoningen in deze stad de komende jaren uit te breiden. Op 14 locaties in de bestaande stad, die grotendeels eigendom zijn van de gemeente, voegen we op korte termijn zo'n 250-300 sociale huurwoningen toe aan de huurmarkt. De eerste woningen (Westenholte) zijn voor einde van dit jaar gereed, de planvorming is erop gericht om in 2017 in de andere projecten de eerste paal in de grond te krijgen.
- Daarnaast heeft het college het Transitieteam Leegstand ingesteld. Dit transitieteam heeft als doel oplossingen te vinden om de leegstand van kantoor- en winkelpanden tegen te gaan. De belangrijkste opgave van dit transitieteam is het ontwikkelen van een plan waarin wonen een hoge prioriteit heeft. Zo wordt onderzocht hoe je projectontwikkelaars kunt faciliteren bij het transformeren van kantoor- en winkelruimte in woonruimte. De opgave voor de statushouders wordt daarin integraal meegenomen. We zijn daarover in gesprek met vastgoedeigenaren over mogelijkheden in de flexibele/meer tijdelijke schil.
- *Meerdere alleenstaanden in 1 woning:* Het huisvesten van meerdere statushouders in 1 woning wordt in Zwolle alleen toegepast als het gaat om familieleden, bv, broers of neven. Bij deze constructie geeft het een probleem als het gaat om verschillende personen, wie krijgt het huurcontract op naam en wat gaat er gebeuren bij uitverhuizen van een of meerdere bewoners. De corporatie zijn geen voorstander van deze constructie, het levert vaak problemen op bij betaling van NUTS-voorzieningen en huur, en komt daarom in de praktijk nauwelijks voor. We overleggen met de Zwolse corporaties hoe het mogelijk gemaakt kan worden om toch meerdere alleenstaanden in 1 woning te huisvesten.
- *Flexibele schil:* Aanvullend op de tijdelijke verhuur van te slopen corporatiecomplexen zetten corporaties en gemeente in de woningmarktregio Zwolle-Kampen zich actief in om tijdelijke woonruimte aan de huurmarkt toe te voegen door gebruik te maken van leegstaand vastgoed in de stad. Daarbij gaat het zowel om verzorgingshuizen als om kantoren, bedrijfsgebouwen en schoolgebouwen (waaronder gemeentelijke panden). Voor het beheren is een professionele leegstandsbeheerder ingeschakeld (Carex). Er worden nu circa 100 tijdelijke woonruimten in te slopen complexen en in ander leegstaand vastgoed beschikbaar gesteld voor urgente woningzoekenden/spoedzoekers. Er wordt gekeken naar de mogelijkheid om de flexibele schil ook in te zetten voor (alleenstaande) statushouders. Opgemerkt moet worden dat deze wijze van huisvesten minder geschikt is voor gezinnen en de oplossing van beperkte duur is in het geval van anti-kraak woningen.
- *Woonafspraken West Overijssel:* Binnen de Regionale Woonvisie West Overijssel 2014 is eveneens aandacht voor mensen met een urgentie tot huisvesting, waaronder statushouders. Zwolle neemt hieraan deel. Er wordt onder andere gekeken of gemeenten in de regio een gezamenlijk plan kunnen maken waarin onderdelen van de taakstelling onderling worden overgenomen.
- *Regels huurtoeslag verruimen.* Tot je 23^e kom je niet in aanmerking voor huurtoeslag. Indien dit mogelijk gemaakt zou worden dan wordt het aanbod van de lokale woningmarkt breder waardoor meer statushouders gehuisvest kunnen worden. De gemeente Zwolle neemt het initiatief om zich samen met andere gemeenten sterk te maken voor het verruimen van de huurtoeslag regels.
- *Platform huisvesting statushouders:* Dit landelijke platform verzamelt en deelt ideeën en vragen ten aanzien van de problematiek bij de huisvesting van statushouders. Er vindt oa overleg plaats met VNG, COA en IND. Een volgende bijeenkomst is in het najaar gepland. Zwolle zal hierbij vertegenwoordigd

voorstel

Datum 15 september 2015

zijn. Met het COA zal onder andere gesproken worden over meer 'maatwerk' ten aanzien van de huisvesting in gemeenten.

- Namens de G32 is een brief gestuurd aan de staatsecretaris, waarin een uiteenzetting is gegeven over de toenemende druk op gemeenten (woningen, bijstand) en waarin gevraagd wordt gemeenten hiervoor te compenseren.

Vervolg

De ontwikkelingen ten aanzien van het vluchtelingvraagstuk is iedere dag in beweging. De stroom vluchtelingen richting Europa neemt iedere dag toe alsmede de druk op de Europese Unie om hierover met elkaar goede afspraken te maken. Vooralsnog zijn die afspraken er niet maar weten we wel dat we als inwoners van deze stad ons moeten inspannen om voldoende huisvesting en ondersteuning te bieden.

We houden u als raad op de hoogte van de ontwikkelingen en onze inspanningen ten aanzien van de zoektocht naar geschikte woonruimte en mogelijkheden voor het bieden van ondersteuning van de statushouders.

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

de heer drs. H.J. Meijer

mevrouw R.E. Riemersma MCM

Besluit

Jaargang

Onderwerp

Huisvesting statushouders

De raad van de gemeente Zwolle;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders, d.d. 15-09-2015

besluit:

Aldus besloten in de openbare vergadering van 5 oktober 2015,

de voorzitter,

de griffier,